

ÅNGTRYCKET

Julnumret 2016

Information från Ångbåtssällskapet Polstjärnan

DAGS ATT TA UT NY KURS MOT EN TRYGG HAMN FÖR VÅR VERKSAMHET

Många av oss börjar bli till åren och vi behöver fylla på med yngre intresserade människor. VAR FINNS DE?

Just nu har vi 2 yngre killar som utbildar sej till maskinister (läs separat artikel).

I framtiden kommer vi att få det svårare att segla lika mycket som tidigare år, vilket beror på att vi blir färre och färre som kan vara

besättning ombord.

För att kunna underhålla våra fartyg fordras det pengar från fonder, kommunen, sponsring och inte minst våra medlemsavgifter. Drömmen är ett Maritimt Museum i Karlstad, där vi i Ångbåtssällskapet Polstjärnan ska bidra med våra unika fartyg och vårt gedigna kunnande.

För dagen ser det ljust ut men inom 5 högst 10 år måste vi ha hittat en trygg hamn för vår verksamhet.

God Jul och Gott Nytt År

till er alla önskar styrelsen !

Bo Larson
Ordf.

Peter Stålhammar
Vice Ordf.

FEST-veckan

11 - 17

Senior Swing Seven använde M/S Tingvalla som scen

Ulfsby Spelmanslag beundras

Gunnar Wendel sjunger Elvis

I år bjöd vi på ett mångsidigt program under en hel vecka mitt under sommaren.

Båda våra kronjuveler Polstjärnan och Tingvalla blev engagerade. Tingvalla förtöjdes babord om Polstjärnan och fick agera orkesterscen så att all yta på Polstjärnans fördäck kunde utnyttjas till sittplatser åt våra gäster. Sen körde vi igång.

Första aktiviteten var en jazzkonsert med Steamboat Saloon Band som numera heter Senior Swing Seven med Anna Lindholm som med en underbar nostalgisk musik och sång förtrollade en talrik hängiven publik inklusive vår besättning. Vår servering av kaffefika, varmkorv och smörgås, uppskattades mycket och förstärkte den underbara sommarkänslan på kajen i vackert väder.

De påföljande tre dagarna hade vi glädjen att få förgylla en grupp nyanlända människors traumatiserade vardag med vår insats att visa dem att en båtresa faktiskt kan innebära livsglädje med tanke på under vilka hemska omständigheter dessa människor har försökt fly från krig och tortyr. Vi delade den stora gruppen i tre mindre så att alla fick chansen att träffa och umgås med svenska passagerare. Under alla turer serverades fika och vi bjöd även på underhållning för att höja glädjen och stämningen. För underhållningen tackar vi Ulfsby Spelmän samt vår egen Elvis Gunnar Wendel som charmade oss med sin underbara röst och sin härliga värmländska humor. Under Elvisresan serverade vi vår egen Ångbåtslåda – komponerad och packad av May och Henrik Back. En fröjd för gommen.

Det värmdes allas hjärtan att se de nyanlän-

Tingvalla o Polstjärnan

i Inre hamn

7 Juli

das glada ögon och tacksamhet inför hela evenemanget. Att se ett hopp vakna om en bättre och tryggare tillvaro speciellt när de vuxna såg och förstod att barnens spontanitet och livsglädje vaknade på nytt och fick fritt spelrum under trygga förhållanden. För att nämna en liten episod som visar barns totala tillit trots alla traumatiska umbäranden är en liten flicka som fick stå bakom rodret och fick styra vårt fartyg. I denna stund vaknade säkert en framtidsvision om en kvinnlig syriansk sjökapten. Särskilt barnen visade den största tilliten och glädjen över våra resor och de dansade till främmande toner och skrattade och slappnade av.

Vår besättning, både kvinnor och män, har jobbat hårt med detta projekt och vi hoppas att vi har kunnat förmedla ett nytt hopp om ett bättre liv till dessa utsatta människor.

Vänergaleasen Mina förärade Karlstads Inre Hamn ett besök. Vi fick bra kontakt med besättningen som vi bjöd in till Polstjärnan på en pratstund och en kopp kaffe. Senare var även vi bjudna till Mina för att beskåda detta vackra skepp.

Efter sista resan av aktivitetsveckan samlades hela besättningen under en gemensam middag på fördäck vid kajen för att summera veckan och slappna av. Vår ordförande Bosse resumerade och tackade var och en för en bra insats och alla lämnade kajen med belåtenhet och glädje i hjärtat.

Sonja Nordenskjöld

Polstjärnans fördäck var publikplats under konserten

En eldare, Rickard Andersson, vilar ut

Syriansk flicka styr fartyget

Lite dans blev det också

Notiser om verksamheten

Utbildning TF 750

Rickard Jansson och Rickard Andersson, som är unga eldare i Polstjärnan, har börjat en utbildning för att få behörighet som maskinister (teknisk chef) ombord i Traditionsfartyg med maskinstyrka upp till 750 kW. Både Polstjärnan och Tingvalla är klassade som Traditionsfartyg i denna klass och för närvarande har vi bara en maskinist med denna behörighet, så det blir ett avsevärt tillskott som betyder mycket för framtida verksamhet.

Utbildningen drivs av Sjöskolan på Beck-

holmen i Stockholm och är finansierad genom Yrkeshögskolan, kostnader för vårt sällskap blir endast för vissa resor och boende. Kursstart var i början av september med en praktikperiod på 40 dagar som genomförts både ombord på Polstjärnan och på andra fartyg i Stockholm.

Nu pågår en teoretisk del med matte, fysik, el, energi/värmelära, underhåll, advance fire fighting mm. Vilket innebär en hel del resor till Stockholm, men också mycket självstudier hemma.

Sluttenta i april och sedan en praktikperiod på 40 dagar.

I kursen deltar ytterligare en något äldre deltagare från Karlstad, Lars Wedin, vi hoppas förstås att han kan mönstra som maskinist i våra fartyg också.

Vi önskar grabbarna lycka till och bistår med den hjälp vi kan för att underlätta den svåra uppgift de åtagit sig.

Leif Hassel

Ekonomi

Vi har tyvärr i år inte kunnat matcha resultatet för fantastiska 2015, bl.a beroende på vädret.

Överskottet vi fick för 2015 har vi fortfarande glädje av och det kommer att räcka en bra bit in på 2017.

Med stöd av alla medlemsavgifter och frivilliga bidrag från medlemmar och sponsorer samt Boris Walls suveräna förmåga att få bidrag från olika stiftelser och myndigheter så ska vi hålla flera år till, även om det kommer överraskningar.

Polstjärnans kolboxar är helt fyllda och mera står på kajen så bränsle har vi för flera år.

Olle Dahlström

Kassör

Önskelista

Hej Tomten!

Vi är några gamla båtar som ligger vid Lambergskajen i Karlstad. Vi heter Polstjärnan, Tingvalla, Lusten sex och Norsälven. Alla har vi ju lite önskningar om saker och ting som vi skulle behöva. Nu undrar vi om Du skulle kunna hjälpa oss? Du är ju van att fixa tusentals julklappar av alla slag. Här kan Du se vad det är vi först och främst önskar oss:

Polstjärnan. "Jag är Vänerns enda båt som drivs med ånga. Nu har min ångpanna gått sönder och det kostar en väldig massa pengar att laga den. Om Du kunde hitta en stor påse pengar och ge den till "gubbarna" som sköter om mig, så kanske jag snart kan tuffa fram igen på min kära sjö".

Tingvalla. "Jag är ganska nöjd med tillvaron. Ligger för det mesta och tar det lugnt, efter allt slit med att släpa virke, bryta is och passa upp andra båtar i hamnen. Men visst måste jag underhållas för att inte förfalla. En påse pengar till mina "vårdare" skulle sitta fint, så att de kan hålla mig i fin form".

Lusten VI. "Oj vad jag vantrivs. Har legat här på kajen i årtal och inte varit i vattnet sedan flottningen slutade på Klarälven. Längtar så mycket efter att få tuffa omkring på älven och visa karlstadsborna och en massa turister hur en riktig timmerdragare ser ut. Snälla Tomten kan Du hitta ett gäng entusiaster som kan göra mig sjöklar. Det skulle vara en underbar present till mig och inte minst till Ångbåtssällskapet, som har lagt ner mycket

pengar på mig redan, bland annat till en ny motor".

Norsälven. "Jag är lilleputten i sällskapets flotta. Jag är i ganska gott skick och önskar mig inga hårda paket i form av prylar eller reparationer. Men om Du kunde ordna så att fler hade tid att använda mig skulle jag bli glad. Det är så roligt att åka omkring i älvgrenarna och kanske även någon tur ut i skärgården". Ja detta var vad vi önskar oss. Vi vet att Du gör vad Du kan.

Högaktningsfullt

Polstjärnan

Tingvalla

Lusten VI

Norsälven

Redaktören har hjälpt till med utskriften

Tre maskinister

Bilden är tagen i Polstjärnans maskinrum i slutet av 80-talet.

Från vänster räknat ser vi Hugo Hedin, då i 80-årsåldern, nestor i maskin, som varit hela sitt arbetsliv till sjös i olika befattningar, från lämpare till inspektör. .

Vid 80 års ålder blev han aktiv medlem hos oss och vi fick ta del av hans unika erfarenheter och många berättelser från Hans långa sjömansliv.

I mitten, Rune Jordansson, aktiv från första dagen då Polstjärnan anlände till Karlstad. Han hade en aktiv och viktig

roll i alla tidigare större projekt i Polstjärnan, som t.ex. omplacering av dieselverket från maskinrum till lastrum, ombyggnad av fördäck och inredning, konvertering till koleldning, installation av septiktankar m.m. Rune har

Fortsättning nästa sida.

Fortsättning från föregående sida.

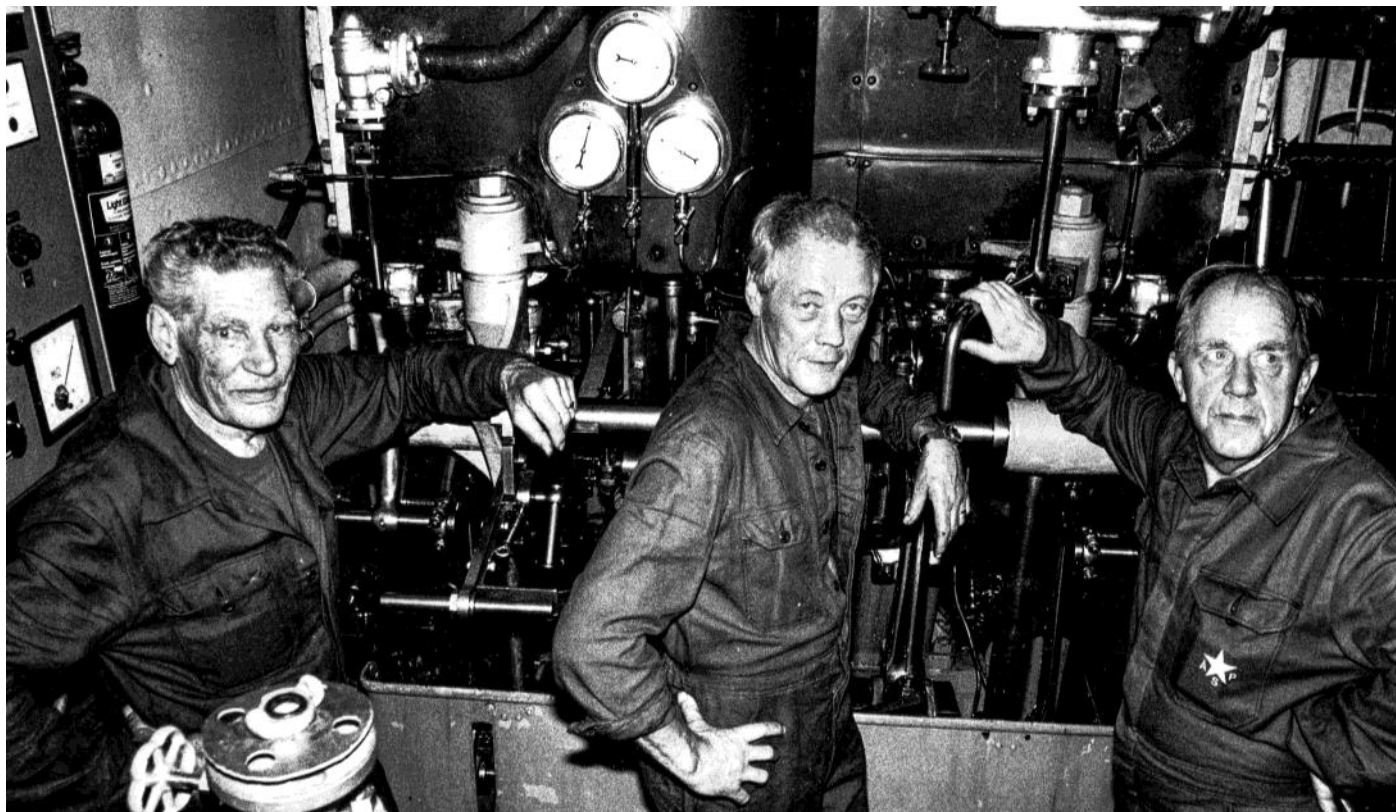
.....lämnat många spår i form av egentillverkade snillrika makapärer på fartyget.

Till höger, Willy Andersson, lokföraren

som var ångloksförare i Värmlandståg och Åmål-Årjängs Järnväg och som dessutom gått i pension från sitt jobb som lokförare i S.J. Han hade ofta med sitt

barn Rickard redan ifrån 5-årsåldern. Kanske därför, är Rickard numera aktiv som eldare/maskinist.

Leif Hassel

En färgstark veteran har lämnat oss.

Lars Hedberg lämnade oss 9/2 efter en kort tids sjukdom. Han var maskinist/eldare på Polstjärnan sedan 1987. Lars var delaktig i de flesta stora projekt som genomförts på Polstjärnan och Tingvalla genom åren och var mönstrad som maskinist på Polstjärnan under seglationsperioderna. Han var den typiskt klassiska eldaren, alltid med sin svett-dragg kring huvudet och redan efter några minuter i maskinrummet lyckades han med att få den fina eldarpatinan av sot och koldamm i ansiktet. Det gillades

av passagerare som besökte honom där nere. Vi hade många Lars i gänget, därför var det viktigt med ett tillnamn på många av dem. Lars Hedbergs blev förståss Sot-Lars. Hans aska ströddes i Vätern från Polstjärnan under värdiga former den 6/7. Dottern Malin med familj, släkt och vänner och de flesta av våra aktiva medlemmar tog ett sista farväl till Lars på hans fortsatta seglats.

Leif Hassel

Ett plötsligt hjärtstopp kan leda till döden

För att rädda en person som drabbats av hjärtstopp måste en hjärt-lungräddning och behandling med hjärtstartare påbörjas snabbt. En stöt från en hjärtstartare får hjärtat att återgå till sin normala rytm.

Styrelsen har beslutat att inköpa en hjärtstartare och med stöd av fonder och privata gåvor är detta möjligt.

Marika Sundström

Sjuksköterska. Ingår ofta i Polstjärnans besättning,

Pannhaveri på Pol

Tubläckan

Eldaren Anders Linna beskriver med egna ord läckans uppkomst och påföljande åtgärder.

En av de sista planerade turerna denna sommar var en bokad utfärd till vindkraftverken på Gässlingegrundens torsdagen den 1/9. Avgång 10:00 innebar att ångpannan eldades på till fullt tryck dagen innan, båten liggande i Inre hamn. Vid nedstängning onsdagkvällen hördes en ångläcka från pannan och en mindre läcka i en panntub (rökrör) i den översta raden upptäcktes. Återstående bokade turer ställdes in. Pannan öppnades och inspekterades av inkallad personal från Inspecta. Ett antal djupa gropfråtor på vattensidan av tubsatsen identifierades vid inspektionen, och fortsatt drift rekommenderades inte utan att byta angripna tuber. I samråd med inspektören utfördes en tillfällig reparation av den läckande tuben för att kunna ta fartyget till vinterhamnen i Lambergskanalen. Resan ut gjordes någon vecka senare under lågt ångtryck, och efter provtryckning med vatten.

Vi har nu påbörjat utskrotning av skadade tuber. I en första etapp demonterar vi 24 skadade tuber i de två översta tubraderna. Panntuberna leder rökgaserna från eldstaden och överför värmen till pannvattnet. De är i vardera änden genomförda och pressade i grova tubplåtar. De utstickande ändarna har nu svarvats av med ett inhyrt luftverktyg. Tuberna skärs sedan av på insidan pannplåten för att underlätta demonteringen, varefter de återstående stumparna glödgas med gassvets för att lossa i pressningen och sedan knackas eller bänds ut ur tubplåtarna. I skrivande stund har ett antal tuber demonterats framgångsrikt utan skador på pannstommen, och maskingänget beräknar att kunna kalla dit Inspecta för att kontrollera de återstående 58 berörda tuberna inom någon/några veckor.

Nästa inspektion får avgöra om alla tuber måste bytas eller om några är i så gott skick att de kan lämnas kvar. Vi har dock hittat fråtor även på tuber långt ned i tubsatsen. Risken är överhängande

att ett komplett tubbyte krävs (med undantag för ett antal s.k. stagtuber som har grövre gods).

När alla tuber som skall ut är demonterade skall tubsätterna i genomföringarna i pannstommen inspekteras och eventuellt renoveras genom brotschning. Sedan vidtar pressning av nya tuber med tubpress. Både tubmaterial och en passande press för valsningen måste anskaffas innan detta arbete.

De tuber som nu sitter i pannan monterades så sent som för 7 år sedan under den stora pannrenoveringen som utfördes då. Den förra uppsättningen hade hållit i decennier, och att korrosionsskadorna gått så snabbt blev en negativ överraskning. (Tuberna/rökrören i dimension 76x3 mm är tunnare än resten av pannplåten i syfte att förbättra värmeutbytet. De är avsedda att kunna bytas ett antal gånger under en pannas livstid. Förväntad livslängd är dock längre än 7 år!) En ordenlig utredning får göras om hur vi kan förbättra miljön i pannans vattenrum för att förbättra livstiden på tubsatsen när vi kommer så långt att det är klart att ta i drift igen. Vi planerar även att beställa tubmaterial från en annan leverantör för att utesluta att materialet varit olämpligt för våra förhållanden.

Än så länge är planen att försöka göra så mycket som möjligt av arbetena i egen regi. Materialkostnaderna är förhållandevis låga (några tiotusentals kronor), medan inhyrda montörer kostar oss tiofalt så mycket. Arbetet har än så länge gått ganska bra och om vi kan fortsätta att hålla nuvarande takt skulle trafik nästa säsong kunna vara möjlig. Vi är dock ett litet gäng som utför arbetena och därmed kan arbetsförhållanden m.m. ändra på tidplanen. Om det hela hinns över en vinter förutsätter även att leverans och ipressning av nya tuber flyter på bra.

Anders Linna

Tuberna skärs loss från panngaveln

De uttagna tuberna märks noggrant upp

stjärnan — igen.....

Tubbytargänget

Våra maskinister – navet i S/S Polstjärnans överlevnad, håller än en gång ågan i topp .

Genom sina otroligt kunniga, avancerade och tunga arbetsinsatser för att säkra vår fartygs framtida körsånger. När det i slutet av sommaren visade sig att det uppstått en tubläcka gav de gång på gång bevis för sin proffsighet genom att sansad lokalisera felet, analysera, fatta de rätta besluten och åtgärda den akuta läckan i den mån att Polstjärnan kunde "haltas" hem till vinterkajen på Lamberget.

Väl framme startades ett febrilt arbete att avlägsna de tuberna som är mest angripna av frätskador. Man får tillägga att pojkarna samtidigt månar om att utföra så mycket som möjligt av erforderliga arbeten själva för att hålla den enorma kostnaden nere som detta tubbyte kommer att uppgå till. Detta är ytterst nödvändigt då vi har haft en rejäl inkomstbortfall p g a ett antal inställda turer under sommarens körsåsong.

En eloge till våra duktiga maskinister ty utan er enorma insats vore det inte möjligt att framföra vår Drottning av Vänern – S/S Polstjärnan af Vänern.

Sonja Nordenskjöld

Anders Linna skär tuber från insidan medan Leif Hassel agerar brandvakt med näven. Ena ändan av tuberna måste demonteras inifrån flamugnarna, ett utrymme stort som ett oljefat där man måste åla sig in och sätta sig och kapa tuberna från insidan. Den eldrivna plasmaskäraren utlånad av Johnny Hassel ger dock bättre och säkrare arbetsmiljö än gasskärning.

Arbeten i vinterhamnen

Ett arbetslag har tagit paus. ➡

Mat och dryck är viktiga inslag i det stundom ganska hårda arbetet.

Social samvaro är också ett viktigt moment. Ibland kan matrasterna bli långa när många frågor kommer upp till diskussion.

Är du inreserad av att bli en i gänget, så kom ner till Lambergs-kajen och prova om du trivs ibland oss. Tisdagar och torsdagar är vi här. Ibland även lördagar.

Ångtågskol från Frejakajen

Vår maskinchef Leif Hassel ordnade ett parti stenkol på ca 5 ton till Polstjärnan. Kolet fanns kvar i det gamla ångloket som hade länge stått i Kil men som nyligen transporterades till gamla järnvägsstationen vid Fryksta Café.

På tre arbetsdagar med två släpkärror som gick i skytteltrafik mellan Fryksta och Karlstad och många hjälpende händer kunde vi skyffla fram allt kol ur tendern och förvara det i pall kragar på vinterkajen. Detta var verkligen ett kap med tanke på priset på stenkol, insparad transport-

kostnad och mängden kol som behövs för varje resa.

Som vanligt när våra mannar ska genomföra ett spontant uppdrag utan tid och chans att förbereda sig, infann sig lösningar på problemen som uppstod allt eftersom tack vare allas otroliga uppfinnarrikedom. Vi behöver aldrig regelboken. Vi löser problemen själva. Bra jobbat hela gänget

Sonja Nordenskjöld

Tungt jobb att flytta kolet från tendern till släpkärrorna.

TACK

Alla passagerares som åkt med oss i sommar.

TACK

Alla besättningsmän och kvinnor.

TACK

Alla som ställt upp med tjänster, gåvor och glada tillrop.

TACK

Alla som läst de här sidorna och föhoppningsvis fått en god uppfattning om vår verksamhet.

TACK

Alla gamla och nya medlemmar för att ni **betalar medlemsavgiften**. (Inbetalningskort är bifogat). Du som medlem är mycket betydelsefull för oss. Ditt medlemskap gör stor skillnad för oss i vår ideella förening.

Utan insatserna från ovan nämnda entusiaster skulle vår förening ej existera.

Ångbåtssällskapet Polstjärnan

Ångbåtssällskapet Polstjärnan
Våghusgatan 6
652 21 Karlstad

Tfn: 070 233 63 88
E-post: info@polstjarnan.nu
Hemsida: www.polstjarnan.nu
Plusgiro 77 11 74-0
Bankgiro 5306-4457
Medlemsavgift 250:-/år

ÅNGTRYCKET

Ansvarig utgivare: Bo Larson
Redaktör: Bertil Haag